

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO
UPRAVA RS ZA ZAŠČITO IN REŠEVANJE
IZPOSTAVA NOVA GORICA

Številka: 8420-1/2017-
Datum: 27.09.2017

OCENA OGROŽENOSTI OB POJAVU NALEZLJIVIH
BOLEZNI PRI LJUDEH
VERZIJA 1.0

	ORGAN	DATUM	PODPIS ODGOVORNE OSEBE
OCENO IZDELALA/ SKRBNICA	Izpostava URSZR Nova Gorica	September 2017	ZDENKA FERJANČIČ
SPREJEL	Izpostava URSZR Nova Gorica	December 2017	SAMUEL KOSMAČ

KAZALO

Kazalo

1 Uvod	3
2 Vrsta, oblika in značilnosti nalezljivih bolezní	3
2.1 Vir okužbe.....	3
2.2 Rezervoar okužbe	3
2.3 Poti prenosa nalezljive bolezní.....	4
2.4 Skupine bolezní glede na povzročitelja in najverjetnejšo pot prenosa	4
2.4.1 Črevesne nalezljive bolezní	4
2.4.2 Respiratorne nalezljive bolezní.....	4
2.4.3 Zoonoze - bolezní, ki se prenašajo z živali	5
2.4.4 Bolezní kože in sluznic	5
2.4.5 Transmisivne bolezní, ki jih prenaša mrčes	5
2.4.6 Bolezní, ki se prenašajo s krvjo	6
2.5 Dovzetnost gostitelja za nalezljivo bolezen temelji na:	6
2.6 Način pojavljanja nalezljivih bolezní	6
3 Verjetnost pojavljanja nalezljivih bolezní	7
4 Spremljanje in obvladovanje ter pogostost pojavljanja nalezljivih bolezní.....	7
4.1 Sistem spremljanja nalezljivih bolezní	7
5 Možen potek in pričakovan obseg pojavljanja nalezljivih bolezní pri ljudeh.....	11
5.1 Nalezljive bolezní	11
5.2 Scenariji	11
5.2.1 Gripa.....	12
5.2.2 Okužbe s hrano in vodo	12
6 Predlogi zdravstvenih ukrepov in nalog za preprečitev, ublažitev in zmanjšanje posledic nalezljivih bolezní	13
6.1 Splošni in posebni zdravstveni ukrepi za preprečevanje in obvladovanje nalezljivih bolezní pri ljudeh ...	13
6.1.1 Splošni ukrepi so:	13
6.1.2 Posebni ukrepi, ki jih izvajajo zdravstvene ustanove, območni NIJZ so:	13
6.2 Drugi posebni ukrepi za preprečevanje in obvladovanje nalezljivih bolezní pri ljudeh.....	14
7 Verjetnost pojavljanja verižnih nesreč	14
8 Izdelava ocene ogroženosti ob pojavu nalezljivih bolezní, izbruhov in epidemij	16
8.1 Epidemiološka preiskava in ocena ogroženosti.....	16
9. Razvrščanje občin in regije v razrede ogroženosti zaradi pojava nalezljivih bolezní pri ljudeh	16
• 10.1 Razvrščanje občin	18
11 Zaključek ocene ogroženosti	19
12 Razlaga pojmov in krajšav	21
13 Viri podatkov in vsebin za izdelavo ocene ogroženosti	22

1 Uvod

Regijsko oceno ogroženosti ob pojavu nalezljivih bolezní pri ljudeh je izdelala Izpostava URSZR Nova Gorica na podlagi Navodila o pripravi ocen ogroženosti (Uradni list RS, št. 39/95), Uredbe o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanje (Uradni list RS, št. 24/12), Zakona o nalezljivih boleznih (Uradni list RS, št. 33/06 - ZNB-UPB1), Pravilnika o prijavi nalezljivih bolezní in posebnih ukrepih za njihovo preprečevanje in obvladovanje (Uradni list RS, št. 16/99) ter Državne ocene ogroženosti za nalezljive bolezní pri ljudeh št.8420-1/2015-38-DGZR z dne 21.07.2016.

Regijska ocena ogroženosti ob pojavu nalezljivih bolezní pri ljudeh je izdelana zaradi možnosti izbruha, pojava epidemije ali celo pandemije nalezljivih bolezní ter možnosti širjenja nalezljivih bolezní čez državne meje. Zaradi načina življenja, sprememb v okolju ter mnogih drugih dejavnikov so nalezljive bolezní pri ljudeh še vedno eden pomembnih dejavnikov, ki v Severnopríorskí regiji lahko ogrožajo zdravje in življenja prebivalstva vseh starostnih skupin.

2 Vrsta, oblika in značilnosti nalezljivih bolezní

Nalezljive bolezní povzročajo patogeni organizmi kot so bakterije, virusi, zajedalci, glive in plesni. Povzročajo nastanek in razvoj bolezní pri živalih in pri človeku. Nalezljive bolezní se prenašajo po zraku, s hrano in vodo ter z neposrednim stikom ali posredno preko predmetov in površin. Prenašajo se s človeka na človeka ali z živali na človeka. Nalezljiva bolezen je posledica interakcije med biološkim agensom, gostiteljem in okoljem. Pogoji za začetek procesa so ustrezna izpostavljenost kužnemu agensu, skupek dejavnikov v okolju, ki omogočajo razvoj bolezní in sprejemljiv gostitelj. Potencial nalezljive bolezní, da se širi v populaciji, je odvisen od verjetnosti prenosa med okuženo in dovzetno osebo, frekvence kontaktov v populaciji, trajanje infektivnosti in deleža oseb v populaciji, ki so še imune oziroma neodzivne na okužbo.

Loči se med okužbo in boleznijo. Okužba je posledica stika občutljivega gostitelja s potencialno patogenim mikroorganizmom. Vir za večino okužb človeka je drug človek, pa tudi živali in neživo okolje. To pomeni, da je izpostavljenost občutljivega posameznika okuženemu človeku ali živali oziroma okolju ključni dejavnik za pojav okužbe. Bolezen pa je eden od možnih izidov okužbe, njen razvoj pa je odvisen tako od virulence agensa, kot od dovzetnosti gostitelja.

Nalezljive bolezní se širijo, kadar obstajajo pogoji za prenos mikroorganizma, torej od poti širjenja, po kateri se prenaša okužba v dovzetno osebo. Okužbe se lahko pojavljajo množíčno in se lahko pojavljajo v obliki izbruhov, epidemij oziroma tudi pandemij.

2.1 Vir okužbe je oseba ali žival, od koder kužni agens pride neposredno ali posredno na gostitelja.

2.2 Rezervoar okužbe predstavlja biotop kužnega agensa, kjer le-ta živi in se razmnožuje. Rezervoar je lahko človek - prenos iz osebe na osebo (pri čemer ni nujno, da človeški rezervoar kaže znake bolezní), žival - zoonoze (bruceloza, antraks, kuga, tularemija, steklina, WN...) in okolje - rastline, zemlja, voda

2.3 Poti prenosa nalezljive bolezni

Nalezljive bolezni se lahko prenašajo z:

- direktnim prenosom: direktni kontakt (spolno prenesene bolezni, influenca..), kapljični (meningokok, ošpice..) in prenos iz matere na plod;
- indirektnim prenosom po zraku: prašni delci (ošpice), z okuženo vodo in hrano (hepatitis A), kontaktno s predmeti ter z vektorji (klopi, komarji).

2.4 Skupine bolezni glede na povzročitelja in najverjetnejšo pot prenosa

Glede na povzročitelja in najverjetnejšo pot prenosa se nalezljive bolezni deli v naslednje skupine:

- črevesne;
- respiratorne;
- zoonoze;
- bolezni kože in sluznic;
- transmisivne in
- bolezni, ki se prenašajo s krvjo.

2.4.1 Črevesne nalezljive bolezni

So okužbe s hrano, nalezljive driske, griža, hepatitis (nalezljiva zlatenica), trebušni tifus, paratifus, otroška paraliza, kolera, okužbe s črevesnimi zajedalci. Človek se okuži z blatom bolnika ali nosilca povzročitelja, ki nima bolezenskih znamenj, pa tudi z vodo, živili, prek živali, mrčesa in predmetov ter celo na okuženem zemljišču. Pot prenosa je fekalno-oralna, povzročitelji vstopijo v prebavila skozi usta in povzročijo bolezenske spremembe v različnih organih. Največji delež, okoli 80 % od prijavljenih črevesnih nalezljivih bolezni, predstavljajo črevesne nalezljive bolezni neznane etiologije. Med opredeljenimi povzročitelji je bilo največ rotavirusnih, ki občasno povzročajo izbruhe črevesnih nalezljivih bolezni.

2.4.2 Respiratorne nalezljive bolezni

Med respiratorne bolezni, ki se prenašajo pretežno s kapljicami, spadajo angina, gripa, pljučnica, tuberkuloza, meningitis, škrlatinka, ošpice, mumps, rdečke, norice, oslovski kašelj, davica. Povzročitelji so bakterije ali virusi, ki se prenašajo z bolnikov ali zdravih nosilcev po zraku predvsem s kapljicami iz ust pri govoru, kihanju, kašljanju ter slinjenju. Povzročitelji se širijo različno hitro in povzročijo bolezen pri velikem številu ljudi v istem času, povzročijo izbruh ali epidemijo.

Med najpogostejše prijavljenimi boleznimi so prav respiratorne nalezljive bolezni, ki vsako leto predstavljajo približno polovico vseh prijavljenih bolezni. Nalezljive bolezni dihal so najpogostejše v predšolski in šolski dobi. Zlasti norice, škrlatinka in akutni tonzilitis se pojavljajo tudi v izbruhih. Najbolj se je zmanjšalo število zbolelih za boleznimi, proti katerim cepimo. Za nekatere bolezni obstajajo namreč cepiva, s katerimi se tudi v RS cepi otroke in odrasle (davica, oslovski kašelj, ošpice, mumps, rdečke, norice in celo meningitis ter pljučnice).

Tudi gripa je respiratorna nalezljiva bolezen. Zaradi nenehnega spreminjanja virusov gripe so se že v preteklosti pojavljale epidemije in pandemije. Zadnja pandemija je bila leta 1968. Leta 2009 pa se je začela nova gripa, ki jo povzroča virus A (H1N1). Gre za akutno okužbo dihal, ki se intenzivno prenaša med ljudmi. Pandemija gripe običajno nastane, ko se pojavi nov virus gripe, ki je pomembno drugačen od virusov, ki so do tedaj krožili med prebivalstvom in je sposoben hitrega širjenja med prebivalstvom. Zaradi nizke ali neobstoječe odpornosti se lahko okuži velik delež svetovnega prebivalstva. Virus pandemske gripe se širi na enak način kot virus običajne sezonske gripe, razlika je le v tem, da ne obstaja predhodne imunosti pri ljudeh, zato oboli večji odstotek v populaciji in tudi klinična slika je običajno težja. Lahko bi zbolelo od 25 – 45 % ljudi, kar bo predstavljalo poleg zdravstvenega problema tudi širši družbeni problem. Virus pandemske gripe se širi s kužnimi kapljicami, ki nastanejo pri kašljanju, kihanju in govorjenju, z neposrednim tesnim stikom z zbolelim (na primer poljubljanje, objemanje) ter s posrednim stikom preko okuženih površin in predmetov (kljuge, telefonske slušalke, souporaba jedilnega pribora in kozarcev,...). NIJZ ocenjuje, da bi bila smrtnost zaradi pandemije gripe bistveno večja kot pri običajni sezonski gripi, poleg tega pa je verjetno, da v začetku širjenja bolezni še ne bo na razpolago ustreznega cepiva.

2.4.3 Zoonoze - bolezni, ki se prenašajo z živali

Zoonoze so nalezljive bolezni, ki se širijo med živalmi, posredno ali neposredno pa se prenašajo tudi na ljudi. Z živali na človeka se prenašajo na različne načine: z dotikom, ugrizom, slinjenjem, lizanjem, uživanjem okuženega mesa, mleka in mlečnih izdelkov, z iztrebki preko ust, nosu, kože in sluznice, s stikom s predmeti, narejenimi iz delov živali.

V RS so najbolj znane steklina, mikrosporija, bolezni, ki jih povzročajo zajedalci (toksokariaza, trakuljavost), slinavka, vranični prisad, salmoneloza, kampilobakterioza, jersinioza. Nekaterih zoonoz sedaj ni več. Brucelozo, vranični prisad, trihinelozo, tuberkulozo, ki se prenaša z mlekom in mlečnimi izdelki, je bila izkoreninjena s sistematičnimi ukrepi veterinarske službe. Bolezenska znamenja so lahko blaga do zelo huda, nekatere bolezni (steklina) se končajo s smrtjo.

2.4.4 Bolezni kože in sluznic

Nekatere bolezni kože in sluznic so nalezljive in se prenašajo s človeka na človeka z neposrednim stikom, stikom s predmeti, katerih površina je onesnažena z glivicami, bakterijami ali virusi. Znane so garje, herpes, gnojne okužbe kože, glivične okužbe kože in nohtov.

Med te bolezni spadajo tudi spolno prenesene bolezni, ki jih povzročajo bakterije in virusi. Od nekdanj sta znana sifilis in gonoreja, v zadnjem času pa so se jima pridružili še aids, klamidioze, hepatitis B in C.

2.4.5 Transmisivne bolezni, ki jih prenaša mrčes

Uši, klopi, bolhe, komarji in drug mrčes so prenašalci povzročiteljev pegavice, povratne mrzlice, rumene mrzlice, denge, malarije in klopnega meningoencefalitisa. Nekatere bolezni so značilne za slabe higienske razmere. Najpogostejši bolezni, ki ju pri nas prenaša mrčes, sta klopni meningoencefalitis in borelijoza. V RS je pojavljanje teh bolezni vezano na naravna žarišča, kot je območje alpskega pokrajinskega tipa, sledi mu dinarski pokrajinski tip, ki zavzema kar dve tretjini vsega ozemlja RS. Borelijoza je najpogostejša bolezen pri nas, ki jo prenašajo klopi in je tudi med najpogosteje prijavljenimi nalezljivimi boleznimi. Obe bolezni

pa sta povezani z aktivnostmi na prostem in imata sezonsko gibanje. Lymška borelijoza se pojavlja skozi vse leto. Vrh prijavljenih primerov je tako kot pri klopnem meningoencefalitisu v poletnih mesecih. Ker se bolezenski znaki oziroma posamezni stadiji bolezni lahko pojavijo tudi več mesecev po okužbi, se primeri pojavljajo tudi izven sezone aktivnosti klosov. Med prijavljenimi nalezljivimi boleznimi, ki jih prenaša mrčes, se v RS beleži tudi nekaj importiranih primerov malarije in denge. Število bolnikov z dengo v svetu narašča.

2.4.6 Bolezni, ki se prenašajo s krvjo

Kri in drugi telesni izločki vsebujejo povzročitelje hudih nalezljivih bolezní, ki se lahko prenesejo z vbodom z ostrimi predmeti, na katerih so ostanki okužene krvi (igle, škarje, noži, britvice, zobne ščetke ...). Med temi boleznimi so najbolj znane aids, hepatitis B, hepatitis C.

2.5 Dovzetnost gostitelja za nalezljivo bolezen temelji na:

- genetskih dejavnikov;
- starosti;
- spolu;
- specifični imunosti;
- življenjskih navadah in
- zdravstvenem statusu osebe.

2.6 Način pojavljanja nalezljivih bolezní

Glede na število zbolelih v času in prostoru, se nalezljive bolezni pri ljudeh lahko pojavljajo:

- **sporadično** - zboli ena oziroma posamezna oseba;
- v obliki **izbruha** –pojav večjega števila primerov nalezljive bolezni kot pričakovano na določenem območju, v določenem časovnem obdobju in v določeni skupini ljudi;
- **kopičenja** (cluster), kar je pojav omejenega števila primerov nalezljivih bolezní ali okužb, ki lahko pomenijo tveganje za javno zdravje;
- **epidemije**, ki je pojav tolikšnega števila primerov nalezljive bolezni ali tako velikega izbruha, ki po številu prizadetih oseb ali velikosti prizadetega območja pomembno presega običajno stanje in predstavlja tveganje za večji del prebivalstva ter zahteva takojšnje ukrepanje;
- **pandemije**, ko se okužba razširi na več celin. Do pandemije pride, kadar se v okolju pojavi nov povzročitelj nalezljive bolezni, s katerim se ljudje še nikoli niso srečali in so zato zanj bolj dovzetni. Povzročitelj ima dobro sposobnost širjenja med ljudmi, zato se lahko okuži veliko število ljudi. Običajno se pandemija pojavlja v več valovih, ki so po svojih značilnostih med seboj lahko povsem različni.

3 Verjetnost pojavljanja nalezljivih bolezní

Mednarodna zdravstvena organizacija (WHO) opozarja, da se od 70. let prejšnjega stoletja nove bolezni pojavljajo izjemno hitro, več stoletij navzoče bolezni, kot so gripa, malarija in tuberkuloza, pa se še vedno razvijajo zlasti po zaslugi bioloških mutacij, čedalje večje odpornosti na antibiotike, razmere v okolju in socialnoekonomskih razmer ter šibkih zdravstvenih sistemov.

V današnjem času se človeštvo spopada s porajajočimi se nalezljivimi boleznimi, katerih incidenca narašča ali pa predstavlja tveganje za porast bolezní v prihodnje. To so nove bolezni, ki jih povzročajo novoodkriti mikroorganizmi (SARS, EBOLA), nove nalezljive bolezni, ki nastanejo zaradi spremembe že znanih mikroorganizmov (pandemska influenza A (H1N1) 2009), znane nalezljive bolezni, ki se širijo na nova zemljepisna območja (West Nile - virus zahodnega Nila) in že znane bolezni, ki postanejo ponovno problematične zaradi odpornosti na zdravila ali prenehanja izvajanja javnozdravstvenih ukrepov-cepljenja (ošpice). Posebno področje predstavlja namerno oziroma nenamerno širjenje bioloških agensov (antraks, koze ...).

4 Spremljanje in obvladovanje ter pogostost pojavljanja nalezljivih bolezní

4.1 Sistem spremljanja nalezljivih bolezní

Vsak sum ali potrjeno obliko prijavljive nalezljive bolezni zdravniki v zakonsko določeneom v okviru prijavijo na območno enoto NIJZ v pisni ali elektronski obliki. OE NIJZ skladno z zakonom in časovnimi opredelitvami pri prijavi nalezljive bolezni obvesti CNB NIJZ takoj, enkrat na teden ali enkrat na mesec, glede na vrsto nalezljive bolezni. CNB NIJZ vsak mesec poroča o epidemioloških razmerah Ministrstvu za zdravje in enkrat na leto Statističnemu uradu RS.

Za zagotovitev učinkovitega delovanja javnozdravstvenega sistema in ustreznega spremljanja nalezljivih bolezní je v državi rutinsko vzpostavljen sistem rednega prijavljanja nalezljivih bolezní na osnovi zakonskih podlag, laboratorijska mreža in kapacitete za določevanje specifičnih patogenov, občutljivo epidemiološko spremljanje za gripo ter zagotovljena pripravljenost specialista epidemiologije (javnega zdravja) v sistemu hitrega zaznavanja in odzivanja na tveganja za javno zdravje.

NIJZ informacije pridobiva s pomočjo sistema epidemiološkega obveščanja (epidemic intelligence), ki je sestavljen iz:

- spremljanja nalezljivih bolezní na osnovi kazalnikov z rutinskim zbiranjem in spremljanjem prijav nalezljivih bolezní;
- spremljanja dogodkov z zaznavanjem, poročanjem, potrjevanjem in ocenjevanjem izbruhov ali kopičenja (clustrov) znanih ali neznanih nalezljivih bolezní;
- sistema epidemiološkega preiskovanja informacij.

Sistem zajema vse aktivnosti oziroma dejavnosti za zgodnje zaznavanje (odkrivanje) groženj oziroma nevarnosti za javno zdravje, njihovo preverjanje, ocenjevanje, opazovanje, preiskovanje in komuniciranje. Pridobljene informacije o pojavljanju nalezljivih bolezní in izbruhov ter drugih nenadnih ali nenavadnih dogodkov omogočajo zaznavo groženj za javno zdravje, izsledki na podlagi informacij pa predstavljajo osnovo za pripravo priporočil oziroma preventivnih ukrepov.

NIJZ je odgovoren za preverjanje kakovosti podatkov in za analiziranje ter za vzdrževanje baze podatkov na nacionalnem nivoju. Vsak prijavitelj posreduje podatke o nalezljivi bolezni na obrazcu »Prijava obolenja – smrti za nalezljivo boleznijo« območni enoti NIJZ. Le ta podatke zbira in po elektronski pošti zbrane podatke pošlja na CNB NIJZ, ki podatke obdeluje in pripravlja poročila za slovenske in evropske inštitucije.

Epidemiološka situacija nalezljivih bolezní

Nalezljive bolezní so najpogostejše bolezní v populaciji. Ocenjuje se, da prebivalec letno enkrat do desetkrat zbolí z akutno okužbo dihal in vsaj enkrat z akutno črevesno okužbo.

Skupina	Bolezen	Način prenosa	Povzročitelj	Izpostavljeni	Zboleli	Hospitalizirani
ESNE	noroviroza	kontaktno-aerogeni (10*)	norovirusi	531	146	9
	rotaviroza		rotavirusi	0	0	0
	virusna črevesna okužba		rotavirusi in norovirusi	0	0	0
	gastroenteritis	z vodo	rotavirusi, norovirusi	0	0	0
			Ni opredeljen.	0	0	0
	enterokolitis zaradi CDI	kontaktni	<i>Clostridium difficile</i>	0	0	0
	salmonelni enteritis	z živili	<i>S. Enteritidis</i>	0	0	0
	noroviroza		<i>S. Java</i>	0	0	0
stafilokokna zastrupitev	Norovirusi		0	0	0	
			<i>Staphylococcus aureus</i>	0	0	0
RESPIRATORNE	gripa	kapljični	virus influence A (H1N1)	170	76	4
BOLEZNI, PROTI KATERIM SE LJUDJE CEPIJO	oslovski kašelj	aerogeni	<i>Bordetella pertussis</i>	11	4	0
KOŽNE	garje	kontaktni	<i>Sarcoptes scabies</i>	0	0	0
	respiratorna okužba	kapljični	Ni ugotovljeno.	0	0	0
NI UGOTOVLJENO	gastroenteritis	kontaktni			0	0
		z vodo		0	0	0
SKUPAJ				712	226	13

* število izbruhov

Preglednica 1. Zbirniki izbruha nalezljivih bolezní za leto 2016, (vir -NIJZ OE Nova Gorica, 17/februar /2017)

Preglednica 2. Zbirniki izbruha nalezljivih bolezn za leto 2016 po upravnih enotah,

Skupina	Bolezen	Način prenosa	Povzročitelj	Izpostavljeni	Zboleli	Hospitalizirani
ČREVESNE	noroviroza	kontaktno-aerogeni (10*)	norovirusi	77	17	6
	rotaviroza		rotavirusi	0	0	0
	virusna črevesna okužba		rotavirusi in norovirusi	0	0	0
	gastroenteritis	z vodo	rotavirusi, norovirusi	0	0	0
			Ni opredeljen.	0	0	0
	enterokolitis zaradi CDI	kontaktni	<i>Clostridium difficile</i>	0	0	0
	salmonelni enteritis	z živili	S. Enteritidis	0	0	0
	noroviroza		S. Java	0	0	0
stafilokokna zastrupitev	Norovirusi		0	0	0	
			<i>Staphylococcus aureus</i>	0	0	0
RESPIRATORNE	gripa	kapljični	virus influence A (H1N1)	0	0	0
BOLEZNI, PROTI KATERIM SE LJUDJE CEPIJO	oslovski kašelj	aerogeni	<i>Bordetella pertussis</i>	0	0	0
KOŽNE	garje	kontaktni	<i>Sarcoptes scabiei</i>	0	0	0
	respiratorna okužba	kapljični	Ni ugotovljeno.	0	0	0
		kontaktni		0	0	0
	gastroenteritis	z vodo		0	0	0
					0	0
SKUPAJ				77	17	6

UE Nova Gorica

UE Ajdovščina

Skupina	Bolezen	Način prenosa	Povzročitelj	Izpostavljeni	Zboleli	Hospitalizirani
ČREVESNE	noroviroza	kontaktno-aerogeni (10*)	norovirusi	239	76	3
	rotaviroza		rotavirusi	0	0	0
	virusna črevesna okužba		rotavirusi in norovirusi	0	0	0
	gastroenteritis	z vodo	rotavirusi, norovirusi	0	0	0
			Ni opredeljen.	0	0	0
	enterokolitis zaradi CDI	kontaktni	<i>Clostridium difficile</i>	0	0	0
	salmonelni enteritis	z živili	S. Enteritidis	0	0	0
	noroviroza		S. Java	0	0	0
stafilokokna zastrupitev	Norovirusi		0	0	0	
			<i>Staphylococcus aureus</i>	0	0	0
RESPIRATORNE	gripa	kapljični	virus influence A (H1N1)	0	0	0
BOLEZNI, PROTI KATERIM SE LJUDJE CEPIJO	oslovski kašelj	aerogeni	<i>Bordetella pertussis</i>	11	4	0
KOŽNE	garje	kontaktni	<i>Sarcoptes scabiei</i>	0	0	0
	respiratorna okužba	kapljični	Ni ugotovljeno.	0	0	0
		kontaktni		0	0	0
	gastroenteritis	z vodo		0	0	0
					0	0
SKUPAJ				250	80	3

UE Tolmin

Skupina	Bolezen	Način prenosa	Povzročitelj	Izpostavljeni	Zboleli	Hospitalizirani
ČREVESNE	noroviroza	kontaktno-aerogeni (10*)	norovirusi	215	53	9
	rotaviroza		rotavirusi	0	0	0
	virusna črevesna okužba		rotavirusi in norovirusi	0	0	0
	gastroenteritis	z vodo	rotavirusi, norovirusi	0	0	0
			Ni opredeljen.	0	0	0
	enterokolitis zaradi CDI	kontaktni	<i>Clostridium difficile</i>	0	0	0
	salmonelni enteritis	z živili	<i>S. Enteritidis</i>	0	0	0
	noroviroza		<i>S. Java</i>	0	0	0
stafilokokna zastrupitev	Norovirusi		0	0	0	
			<i>Staphylococcus aureus</i>	0	0	0
RESPIRATORNE	gripa	kapljični	virus influence A (H1N1)	170	76	4
BOLEZNI, PROTI KATERIM SE LJUDJE CEPIJO	oslovski kašelj	aerogeni	<i>Bordetella pertussis</i>	11	4	0
KOŽNE	garje	kontaktni	<i>Sarcoptes scabiei</i>	0	0	0
	respiratorna okužba	kapljični	Ni ugotovljeno.	0	0	0
NI UGOTOVLJENO	gastroenteritis	kontaktni			0	0
		z vodo		0	0	0
SKUPAJ				385	129	4

(vir -NIJZ OE Nova Gorica, 17/02/2017)

Po številu zbolelih za boleznimi, ki so prisotni v naši regiji je 80% zbolelih iz skupine – črevesni povzročitelji, ki jih povzročajo norovirusi. Druge pomembne nalezljive bolezni so respiratorne bolezni, v ospredju so akutne okužbe dihal.

Za okuženo območje se po Zakonu o nalezljivih boleznih – ZNB (Ur. list RS, št 33/06). šteje območje, na katerem je ugotovljen eden ali več virov okužbe in na katerem so možnosti za širjenje okužbe.

Za ogroženo območje se po ZNB šteje območje, na katero se lahko prenese nalezljiva bolezen z okuženega območja in na katerem so možnosti za širjenje bolezni.

Epidemijo nalezljivih bolezní ter okuženo in ogroženo območje razglasi minister, pristojen za zdravje, medtem, ko pandemijo razglasi WHO (Mednarodna zdravstvena organizacija).

Epidemiološke razmere nalezljivih bolezní so zadnja leta v Severnopríorskí regiji razmeroma ugodne, še zlasti kar zadeva bolezní, proti katerim poteka sistematično cepljenje. Res pa je, da je dejansko število zbolelih v regiji večje, kot to prikazuje statistika, saj ljudje zaradi lažjih oblik bolezní ne obišejo zdravnika in bolezní tako ostanejo neprijavljene.

Preglednica 3. Število izbruhov nalezljivih bolezní in prijavljenih zbolelih prebivalcev za leto 2016

Regija	Št. izbruhov nalezljivih bolezní	Št. izbruhov/100000 prebivalcev	Št. zbolelih nalezljivih bolezní	Št. izbruhov/100000 prebivalcev
Severnopríorská	8	7.9	226	223

Vir: NIJZ območna enota Nova Gorica (07/02/2017)

5 Možen potek in pričakovan obseg pojavljanja nalezljivih bolezní pri ljudeh

5.1 Nalezljive bolezní, ki se lahko v Severnopríorskí pojavijo kot posamični primeri ali v izbruhih, so:

- driska, različnih povzročiteljev (bakterije, virusi, paraziti) zlasti pri ranljivi populaciji (otroci, ostareli, vojaki, turisti, zdravstveno osebje);
- okužbe s hrano in vodo;
- zoonoze;
- legioneloza (hoteli, razpršilci vode, klimatski stolpi, vodometi, bolnišnično okolje,...);
- oslovski kašelj, norice, ošpice in mumps;
- stafilokokne okužbe (domače in bolnišnično okolje, oddelki za novorojenčke ter kirurški oddelki);
- streptokokne okužbe – angina (otroci, v vojašnicah in bolnišnicah);
- okužbe, ki jih povzročajo virusi influence, respiratorni sincicijski virus in drugi povzročitelji akutnih okužb dihal;

Število zbolelih je odvisno od vrste mikroba, deleža neimunih prebivalcev in načina širjenja bolezní.

5.2 Scenariji

V današnjem času se človeštvo spopada s porajajočimi se nalezljivimi boleznimi, katerih incidenca narašča ali pa predstavlja tveganje za porast bolezní v prihodnje. To so nove bolezní, ki jih povzročajo novoodkriti mikroorganizmi (SARS, EBOLA, novi koronavirus (MERS-CoV)), nove nalezljive bolezní, ki nastanejo zaradi spremembe poznanih mikrobov (pandemska influenza A (H1N1) 2009, aviarna influenza A(H7N9)), znane nalezljive bolezní, ki se širijo na nova zemljepisna območja (denga, virus zahodnega Nila, čikungunja), že znane bolezní, ki postanejo ponovno problem zaradi odpornosti na zdravila (tuberkuloza, meningokokni meningitis), bolezní, ki so povezane z zaužitjem hrane (globalizacija), bolezní, ki so povezane s preskrbo z nekakovostno pitno vodo ali bolezní, ki se znova pojavijo zaradi prenehanja izvajanja javnozdravstvenih ukrepov (bolezní, proti katerim cepimo – na primer. ošpice, otroška paraliza). Posebno vrsto nevarnosti predstavlja namerno oziroma nenamerno širjenje bioloških agensov (antraks, koze ...).

5.2.1 Gripa

Gripa je akutna, zelo nalezljiva virusna bolezen dihal z visoko stopnjo zbolevanja, ki jo povzročajo virusi gripe tipa A in B. Različice v težini in obsegu bolezni so posledica okužbe različnih kohort populacije, samega virusa ter vplivov okolja. Na severni polobli se gripa pojavlja predvsem v zimskih mesecih.

Bolezni znaki nastopijo po 1-3 dneh. Približno polovica ljudi, izpostavljenih virusu gripe, zboli. Obstajajo trije načini prenosa:

1. kapljični prenos, ki je najpogostejši način prenosa;
2. posreden prenos preko onesnaženih površin in neposreden prenos ob stiku s kužnimi izločki dihal;
3. prenos po zraku (aerogeni prenos) - s kašljanjem, kihanjem in izjemoma tudi z govorom je redek.

Osebe so kužne dan pred začetkom gripe. V 24 urah pred začetkom bolezni poraste količina izločenega virusa in doseže vrh v naslednjih dveh dneh. Tudi osebe z minimalnimi simptomi lahko izločajo virus. Izločanje virusa traja 3-5 dni. Pri večini zbolelih izločanje preneha najkasneje po desetih dneh, pri otrocih pa lahko traja do 3 tedne.

Pri manjšemu delu zbolelih so simptomi blagi in se odrazijo kot lažje prehladno obolenje. Največ zbolelih ima pravo klinično sliko gripe, za katero je značilen:

- nenaden začetek z mrazenjem;
- telesna temperatura preko 38°C;
- glavobol;
- bolečine po mišicah in sklepih;
- utrujenost.

5.2.2 Okužbe s hrano in vodo

Okužbe z hrano lahko povzročajo bakterije, virusi, paraziti, plesni in prioni. V hrano lahko pridejo iz surovih živil (meso, mleko, jajca, surovine rastlinskega izvora), lahko pa jih v živila vnese človek neposredno ali preko kontaminiranih površin z neprimernim ravnanjem pri predelavi, transportu in pripravi živil. Najpogostejši vzrok za zdravstveno neustreznost hrane v Sloveniji je mikrobiološko onesnaženje živil v povezavi z neprimernim ravnanjem. Najpogostejše tveganje za okužbo z vodo, zaradi česar se pojavijo izbruhi nalezljivih bolezni, predstavlja uživanje zdravstveno neustrezne pitne vode iz lokalnih vodovodnih virov. Viri onesnaženja pitne vode so komunalne odpadne vode, onesnaženje iz zraka, kmetijstvo in živinoreja, tehnološke odpadne vode.

Med najpogostejšimi povzročitelji okužb s hrano in vodo so E. Coli, Salmonella, norovirusi in rotavirusi.

6 Predlogi zdravstvenih ukrepov in nalog za preprečitev, ublažitev in zmanjšanje posledic nalezljivih bolezní

6.1 Splošni in posebni zdravstveni ukrepi za preprečevanje in obvladovanje nalezljivih bolezní pri ljudeh

Sistematično preprečevanje nalezljivih bolezní v RS določa ZNB in Pravilnik o prijavi nalezljivih bolezní in posebnih ukrepih za njihovo preprečevanje in obvladovanje (Uradni list RS, št. 16/99).

Ob epidemiji oziroma pandemiji nalezljivih bolezní pri ljudeh se bodo poleg ukrepov in nalog ZRP izvajali tudi splošni in posebni ukrepi za preprečevanje in obvladovanje nalezljivih bolezní pri ljudeh. Za izvajanje teh ukrepov je zadolžen območna enota NIJZ Nova Gorica, zdravstveno nadzorstvo pa izvaja Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije in Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin - UVHVVR. Naloge RS na področju varstva pred nalezljivimi boleznimi izvajata tudi Ministrstvo, pristojno za zdravje in CNB NIJZ.

6.1.1 Splošni ukrepi so:

- zagotavljanje zdravstvene ustreznosti pitne vode ter živil in predmetov splošne uporabe;
- zagotavljanje ustrezne kakovosti zraka v zaprtih prostorih;
- zagotavljanje sanitarno tehničnega in sanitarno higienskega vzdrževanja javnih objektov; sredstev javnega prometa in javnih površin vključno s preventivno dezinfekcijo, dezinfekcijo in deratizacijo ter
- ravnanje z odpadki na način, ki ne ogroža zdravja ljudi in ne povzroča čezmerne obremenitve okolja.

Te ukrepe so dolžni izvajati vsi lastniki, upravljavci oziroma najemniki stanovanjskih ali drugih objektov ter fizične in pravne osebe, ki izdelujejo oziroma prodajajo živila in predmete splošne uporabe.

6.1.2 Posebni ukrepi, ki jih izvajajo zdravstvene ustanove, območni NIJZ so:

- usmerjena zdravstvena vzgoja in svetovanje;
- zgodnje odkrivanje virov okužbe in bolnikov z nalezljivimi boleznimi ter postavitve diagnoze;
- prijavljanje nalezljivih bolezní in epidemij;
- epidemiološka preiskava;
- osamitev (izolacija), karantena, obvezno zdravljenje ter poseben prevoz bolnikov;
- cepljenje (imunizacija in imunoprofilaksa) ter zaščita z zdravili (kemoprofilaksa);
- dezinfekcija, dezinfekcija in deratizacija;
- obvezni zdravstveno higienski pregledi s svetovanjem in
- drugi posebni ukrepi.

6.2 Drugi posebni ukrepi za preprečevanje in obvladovanje nalezljivih bolezni pri ljudeh

Ob pojavu epidemije ali pandemije nalezljivih bolezni pri ljudeh se lahko pričakuje večjo umrljivost. Glede na epidemiološki vzorec bolezni je ta lahko večja pri starejših in otrocih, lahko pa tudi v vseh starostnih skupinah.

Ob večji epidemiji oziroma pandemiji nalezljive bolezni, lahko minister, pristojen za zdravje, odredi naslednje začasne ukrepe:

- dolžnost zdravstvenih delavcev in zdravstvenih sodelavcev, da opravljajo zdravstveno dejavnost v posebnih delovnih pogojih in omejitev njihove pravice do stavke;
- prepustitev v uporabo poslovnih in drugih prostorov, opreme, zdravil in prevoznih sredstev za zdravstvene potrebe (materialna dolžnost) in
- določitev posebnih nalog fizičnim in pravnim osebam, ki opravljajo zdravstveno dejavnost.

Kadar z ukrepi, ki so določeni z ZNB, ni mogoče preprečiti, da se v RS zanesejo in v njej razširijo določene nalezljive bolezni, lahko minister, pristojen za zdravje, odredi tudi naslednje ukrepe:

- določi pogoje za potovanja v državo, v kateri obstaja možnost okužbe z nevarno nalezljivo boleznijo in za prihod iz teh držav;
- prepove oziroma omeji gibanje prebivalstva na okuženih ali neposredno ogroženih območjih;
- prepove zbiranje ljudi po šolah, kinodvoranah, javnih lokalih ali drugih javnih mestih, dokler ne preneha nevarnost širjenja nalezljive bolezni in
- omeji ali prepove promet posameznih vrst blaga in izdelkov.

Ukrepe za preprečevanje in obvladovanje zoonoz izvajajo pooblaščen zdravstveni zavodi v sodelovanju s pristojnimi organi in organizacijami s področja veterinarstva. Ti ukrepi obsegajo obvezno vzajemno obveščanje o pojavu in gibanju teh bolezni ter usklajeno organiziranje in izvajanje epidemioloških, higienskih in drugih ukrepov za njihovo preprečevanje oziroma zatiranje. Kratkoročne in dolgoročne preventivne ukrepe in programe za varstvo prebivalstva pred zoonozami sprejme minister, pristojen za zdravje v soglasju z ministrom, pristojnim za veterinarstvo. V programih se določijo ukrepi, izvajalci, roki in sredstva za njihovo izvedbo.

Naloge in ukrepe ZRP so opisani v regijskem načrtu ob pojavu nalezljivih bolezni pri ljudeh.

7 Verjetnost pojavljanja verižnih nesreč

Zaradi pojava nalezljivih bolezni pri ljudeh ni velikih možnosti pojavljanja verižnih nesreč, se pa nalezljive bolezni pri ljudeh lahko pojavijo zaradi drugih nesreč in pojavov.

Lahko se pričakuje:

pojav nalezljivih bolezni pri ljudeh (izbruh ali epidemijo) kot posledice naravne ali druge nesreče. Ker se ob takih nesrečah lahko zelo hitro poslabšajo osnovni življenjski pogoji, se lahko pričakuje razvoj nalezljivih bolezni pri ljudeh ob:

- **potresu z močnimi poškodbami ali močnejšemu (intenzitete VIII EMS ali več)** – območje večje potresne nevarnosti (intenziteta VIII EMS) poteka po severozahodnem delu regije (Posočje) proti vzhodu (Idrijsko-Cerkljanskem). Na jugozahodnem delu regije se potresna nevarnost zmanjša na VII EMS.
- **poplavam** – najobsežnejše poplavno območje predstavlja območja ob Vipavi.
- **jedrski nesreči** – najbolj ogroženo območje je širše območje okoli Nuklearne elektrarne Krško (NEK - 25 kilometrski pas).

- **pojavo posebno nevarnih bolezni živali** – ljudje se lahko okužijo z zoonozami pri neposrednem stiku z živalmi, z uživanjem kontaminiranih živil, ki izvirajo od okuženih živali, lovci ali gozdarji v stiku z divjimi živalmi ter ljudje, ki skrbijo za male domače živali;
- **uporabi orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi (uporaba biološkega orožja)** – ogrožena so območja večjih slovenskih mest, kjer je večje število kritične infrastrukture.

V primeru naravnih ali drugih nesreč lahko posamezni nevarni dejavniki vplivajo na nastanek in širitev določenih nalezljivih bolezni. Med te dejavnike spadajo predvsem:

- obsežnost naravne ali druge nesreče;
- slabše življenjske razmere populacije (podhranjenost, preskrba z vodo, dostop do sanitarij, ravnanje z odpadki, slaba precepljenost, slaba poučenost);
- evakuacija in nastanitev v začasni skupni prostorih kjer je večje število ljudi ter
- slabša zdravstvena oskrba.

Katere nalezljive bolezni pri ljudeh se lahko pričakuje po potresu z močnimi poškodbami, katastrofalnih poplavah, jedrski nesreči, pojavu posebno nevarnih bolezni živali ali terorističnem napadu z biološkim orožjem, je opisano v nasledni preglednici.

Preglednica 4.: Najpogostejše nalezljive bolezni, ki se lahko pojavijo in širijo med prebivalci kot posledica naravne ali druge nesreče (Vir: IVZ, 2011)

Zap. št.	Naravna ali druga nesreča	Nalezljive bolezni
1.	potres z močnimi poškodbami	tetanus, plinska gangrena, gnojni meningitis, črevesne in respiratorne nalezljive bolezni, na žariščnih območjih - hemoragična mrzlica z renalnim sindromom, borelioza, klopni meningoencefalitis
2.	katastrofalne poplave	tetanus, plinska gangrena, gnojni meningitis, črevesne in respiratorne nalezljive bolezni, na žariščnih območjih - hemoragična mrzlica z renalnim sindromom, borelioza, klopni meningoencefalitis
3.	jedrska nesreča	tetanus, plinska gangrena, gnojni meningitis, ošpice, norice, oslovski kašelj, črevesne in respiratorne nalezljive bolezni, na žariščnih območjih - hemoragična mrzlica z renalnim sindromom, borelioza, klopni meningoencefalitis
4.	prenos posebno nevarnih bolezni živali na ljudi - zoonoze	vranični prisad (antraks), steklina, ehinokokoza, leptospiroza, tuberkuloza govedi, cisticerkoza govedi, trihineloz, psitakoza, tularemija, bruceloza, vročica Q, salmoneloza
5.	uporaba orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi	plinska gangrena, tetanus, vranični prisad (antraks), koze, botulizem, kuga, vročica Q

Nekatere bakterije, glive, virusi in paraziti se lahko uporabijo tudi kot biološko orožje. Toksični in kužni material je možno razširiti s pitno vodo, hrano ali aerosolom.

Uporabo biološkega orožja v teroristične namene ter ukrepanje ob taki nesreči že določa Regijski načrt zaščite in reševanja ob uporabi orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene verzija 1, ki ga je izdelala Izpostava URSZR Nova Gorica št. z dne .

8 Izdelava ocene ogroženosti ob pojavu nalezljivih bolezní, izbruhov in epidemij

8.1 Epidemiološka preiskava in ocena ogroženosti

Epidemiološka, po možnosti terenska preiskava, je glavno strokovno orodje, ki z upoštevanjem številnih kriterijev pomaga pri izdelavi ocene ogroženosti ob konkretnem pojavu nalezljive bolezní pri ljudeh. Konkretno oceno ogroženosti se izdelava na podlagi rezultatov poizvedovanja in z upoštevanjem številnih kriterijev za nastanek in širjenje nalezljive bolezní, dostopnih epidemioloških podatkov o pojavljanju oziroma razširjenosti agensa/bolezní v Severnopríorskí regiji, v RS, Evropi in svetu in z upoštevanjem možnega učinka pravočasnega odzivanja in naglega ukrepanja na zmanjšanje nevarnosti zaradi nalezljive bolezní. Ocena ogroženosti vključuje oceno nevarnosti (opredeli zlasti vrsto nevarnosti in količino oziroma odmerok škodljivega dejavnika), izpostavljenosti (preuči okoliščine izpostavljenosti in identificira izpostavljene osebe) in karakterizacijo ogroženosti (kvantificira pogostost in stopnjo ogroženosti kot: ni ogroženosti, nizka ogroženost, srednja ogroženost in visoka ogroženost).

Na podlagi ocene ogroženosti bo epidemiološka služba na določenem območju oz. regije ali v celotni državi predlagala sorazmerne ukrepe za obvladovanje razmer in preprečevanje širjenja nalezljive bolezní, koordinirala izvajanje aktivnosti in preverjala njihovo učinkovitost in uspešnost.

9. Razvrščanje občin in regije v razrede ogroženosti zaradi pojava nalezljivih bolezní pri ljudeh

Uredba o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanja (Uradni list RS, št. 24/12) v 4. členu določa, da morajo ocene ogroženosti vsebovati tudi razvid, katere občine in v kakšnem obsegu so ogrožene zaradi posameznih vrst nesreč.

Ker vsi pogoji niso enako pomembni pri vseh nalezljivih boleznih, nekateri pogoji pa se pri nekaterih nalezljivih boleznih niti ne pojavijo, pomeni, da je vsak pojav nalezljive bolezní pri ljudeh specifičen in da je vsakič različna tudi ogroženost. Ogroženost je lahko različna celo ob večkratnem pojavu iste nalezljive bolezní. Resnična oziroma dejanska ali trenutna ogroženost je vedno vezana na posamičen, konkreten pojav neke nalezljive bolezní.

V tej oceni ogroženosti zaradi nalezljivih bolezní pri ljudeh je izvedena kategorizacija ogroženosti tako občin kot regije. V določen razred ogroženosti so umeščene neposredno, na podlagi predloga strokovno pristojne strokovne ustanove CNB NIJZ in Ministrstva za zdravje.

Preglednica 5: Razredi in stopnje ogroženosti nosilcev načrtovanja (občin, regije)

Razred ogroženosti	Stopnja ogroženosti
1	Zelo majhna
2	Majhna
3	Srednja
4	Velika
5	Zelo velika

Glede na uvrstitev v določen razred ogroženosti bodo s regijskim načrtom zaščite in reševanja ob pojavu nalezljivih bolezní in drugih nevarnosti za zdravje pri ljudeh opredeljene tudi obveznosti nosilcev načrtovanja k izdelavi načrta ali dela načrta zaščite in reševanja ob pojavu nalezljivih bolezní in drugih nevarnostih za zdravje pri ljudeh.

• **9.1 Razvrščanje občin**

Razvrščanje občin v razrede ogroženosti zaradi pojava nalezljivih bolezní in drugih nevarnosti pri ljudeh

Vse občine v Severnopríorskí regíji so glede že prej navedeno odločitev oziroma predlog NIJZ in Ministrstva za zdravje neposredno uvrščene v tretji razred ogroženosti, kar je razvidno iz preglednice 6. Gre za strokovno odločitev pristojnih služb, katero je Izpostava URSZR Nova Gorica pri izdelavi te verzije ocene tudi upoštevala. V preglednici so poleg podatkov o ogroženosti občin tudi podatki o površini, številu ljudi in gostoti poselitve v posameznih občinah.

Preglednica 6: Ogroženost občin zaradi pojava nalezljivih bolezní pri ljudeh

	<i>Regija/občina</i>	Površina občine v km ²	Število ljudi	Gostota poseljenosti	Razredogroženosti
SEVERNOPRÍORSKA	Ajdovščina	245,2	17.678	72,1	3
	Bovec	367,3	3171	8,6	3
	Brda	72,1	5573	77,3	3
	Cerkno	131,7	4838	36,7	3
	Idrija	293,7	11.362	38,7	3
	Kanal	146,5	5679	38,8	3
	Kobarid	192,7	4249	22,0	3
	Miren – Kostanjevica	62,8	4697	74,8	3
	Nova Gorica	279,5	29.729	106,4	3
	Renče – Vogrsko	29,5	4098	138,9	3
	Šempeter – Vrtojba	14,9	5956	399,7	3
	Tolmin	381,5	11.218	29,4	3
	Vipava	107,4	5254	48,9	3
		SKUPAJ	2.324,8	113.502	48,8

Preglednica 7: Regija in število občin, razvrščenih po razredih ogroženosti ob pojavu nalezljivih bolezní pri ljudeh

Regija/število občin	1. razred ogroženosti občin	2. razred ogroženosti občin	3. razred ogroženosti občin	4. razred ogroženosti občin	5. razred ogroženosti občin	Skupaj število občin	Razred ogroženosti regije
Severnopríorská regija	0	0	13	0	0	13	4

(vir: Državna ocena ogroženosti ob pojavu nalezljivih bolezní pri ljudeh, 2016)

10. Zaključek ocene ogroženosti

Uspešno preprečevanje in obvladovanje nalezljivih bolezní temelji na učinkovitem sistemu epidemiološkega spremljanja in obvladovanja nalezljivih bolezní pri ljudeh in hkrati usklajenega delovanja na vseh ravneh javnega zdravja, upravnih organov s področja zdravstva in veterine. Ključnega pomena je konkretna ocena ogroženosti in ustrezno ukrepanje ob pojavu nalezljivih bolezní, še posebej nalezljivih bolezní, proti katerim se cepi in tistih, ki se pojavljajo v izbruhih in epidemijah.

Za preprečevanje nalezljivih bolezní se izvajajo številni preventivni in protiepidemijski ukrepi. Mnoge nalezljive bolezni se lahko prepreči:

- s higienskimi in sanitarnimi ukrepi;
- s cepljenjem, ki ščitijo cepljeno osebo pred okužbo (npr. tetanus, davica, gripa, steklina, ošpice, meningitis...) ali
- z učinkovitimi zdravili, ki delujejo specifično na povzročitelja (preventivna uporaba zdravil – antibiotikov, protivirusnih zdravil).

K večji odpornosti proti mnogim boleznim pa pripomore še utrjevanje telesa z redno vadbo, uravnoteženo prehrano in gibanjem na svežem zraku. Za številne bolezni obstajajo tudi cepiva, s katerimi se lahko zaščití ciljne skupine prebivalcev.

Poleg delovanja zdravstvene in veterinarske službe lahko tudi sami prebivalci veliko naredijo za njihovo preprečevanje predvsem:

- s pravilnim ravnanjem z živili in pravilno pripravo hrane;
- z umivanjem rok in higienskimi ravnanjem ob kašljanju in kihanju;
- s samoizolacijo v primeru bolezní;
- z izogibanjem stika z bolnimi živalmi in s pravočasnim obiskom v najbližji ambulanti za preprečevanje stekline ob vsakem sumu stika s steklo živaljo;
- s primerno obleko ob bivanju na območjih, kjer je prisotnost prenašalcev bolezni (komarji, klopi);
- z ustrezno zaščito pri spolnih stikih;
- s pravočasnim cepljenjem.

V primeru pojava epidemije nalezljive bolezní pri ljudeh kot posledica naravne ali druge nesreče ter v primeru pojava nalezljive bolezní večjega obsega pri ljudeh (epidemije ali pandemije) bi bilo potrebno poleg rednih javnih in drugih služb uporabiti tudi določene sile in sredstva za ZRP.

Ocena ogroženosti za zdravje ljudi v konkretnem primeru nalezljive bolezní je najpomembnejša faza pri presoji, ali je potrebno ukrepanje, kakšno in v kolikšnem obsegu. Za pojav in širjenje nalezljivih bolezní pri ljudeh je pomemben odnos med gostiteljem in agensom. Kadar se ravnotežje med gostiteljem in vzročnimi agensi (mikrobi) prevesi na stran agensa, nastanejo možnosti za okužbo in v mnogih primerih tudi za bolezni.

Potrebni so vsaj naslednji ključni členi infekcijske verige: agens (ali sploh povzročitelj bolezni pri ljudeh, kakšna je infektivni odmerek, sposobnost preživetja agensa), vir okužbe (ljudje, živali), rezervoar povzročitelja (ljudje, živali, okolje), pot prenosa (neposredna, posredna), vstopna vrata (dihala, prebavila, koža in sluznice..) in dovzetnost ljudi (genetskih dejavnikov, starosti, spolu, specifični imunosti, življenjskih navadah, zdravstvenem statusu osebe).

Dodatno pa so za nastanek in širjenje nalezljive bolezní pri ljudeh pomembne še številni dejavniki (na primer prilagajanje in spremembe lastnosti mikrobov, mednarodna potovanja, globalna trgovina, tehnologija predelave hrane, življenjski slog, podnebje, letni čas, vreme...) in druge okoliščine, kot so naravne nesreče, vojne in bioterorizem.

Nalezljive bolezní pri ljudeh prav gotovo sodil med tiste nesreče, ki potencialno najbolj ogrožajo prebivalce.

Ogroženost občin in regije sta določila NIJZ in Ministrstvo za zdravje. Vse občine Severnoprimske regije so uvrščene oziroma določene v tretji razred ogroženosti, sama regija pa v četrti razred ogroženosti.

Iz regijske ocene ogroženosti ob pojavu nalezljivih bolezní pri ljudeh je torej razvidno, da so nalezljive bolezní pri ljudeh eden od pomembnih dejavnikov, ki v Severnoprimski regiji lahko ogrožajo zdravje in življenja prebivalstva vseh starostnih skupin, zato je potrebno izdelati v celoti regijski načrt zaščite in reševanja ob pojavu nalezljivih bolezní pri ljudeh. Obveznosti iz naslova načrtovanja za občine bo določeno v omenjenem regijskem načrtu zaščite in reševanja.

11. Razlaga pojmov in krajšav

aerosol	v zraku ali plinih razpršena trdna ali tekoča snov
akutna faza	odziv telesa, med katerim poteka pospešeno nastajanje plazemskih beljakovin
anamneza	podatki o bolniku, ki jih zdravnik pridobi s postavljanjem specifičnih vprašanj bolniku ali osebam, ki bolnika poznajo.
antibiotik	kemijska spojina, ki povzroča smrt mikrobov, kot so bakterije, glive in praživali oziroma zavira njihovo rast.
bakterija	mnogocelični rastlinski organizem (mikrob) brez klorofila, ki se množi s cepitvijo
agens	so snovi (fizikalne, biološke, kemijske radiološke), ki povzročajo ali pospešuje različne procese
flora	rastlinstvo
glikogen	iz glukoze nastali ogljikov hidrat, ki se nabira v jetrih in mišicah, je živalski škrob
imunost	odpornost organizma proti določeni bolezni
incidenca/incidenčna stopnja	delež populacije, ki zboli za določeno boleznijo v določenem časovnem obdobju oziroma število novih primerov bolezni na določeno število prebivalcev, ki se pojavijo v neki časovni enoti
infekcija	vdor bolezenskih mikrobov v organizem
influenca (gripa)	nalezljiva bolezen z vročino in vnetjem dihal, povzročena z virusi influence
inkubacija	čas od okužbe do pojava bolezenskih znakov in simptomov
klica	sopomenka za mikrob
komplementni sistem	je pomemben del naravne odpornosti proti zajedavcem, zlasti v zgodnji fazi bakterijske okužbe
latentna okužba	okužba, ki obstaja, a se na zunaj (še) ne opazi, ne vidi (prikrita, skrita okužba)
mikroorganizem	mikrob, ki s prostim očesom ni viden, navadno enocelična rastlina ali žival
mortaliteta	umrljivost; število umrlih ljudi na leto na določeno število prebivalcev,
metabolizem (presnova)	biokemični procesi, pri katerih nastajajo energija, potrebna za življenje in snovi za obnavljanje celic
parazit (zajedavec)	živalski ali rastlinski organizem, ki živi na škodo drugega organizma
patogen organizem	organizem, ki povzroči bolezen
pražival	je enocelična žival
prion	je beljakovinski delec, ki je vzrok za prenosljivo spongiformno encefalopatijo, na primer bolezen norih krav
protitelesa	so specifične biološke snovi, ki blokirajo telesu tuje snovi, ki povzročajo bolezni
rekonvalescentna oseba	oseba, ki je prestala bolezen, vendar se mora še okrepiti
repelent	sredstvo za odganjanje mrčesa
simptom	sprememba zdravja, ki kaže na določeno bolezen ali je značilna zanjo
toksin	strup nekaterih mikroorganizmov ali drugih rastlin in živali, ki v organizmu povzroča nastajanje protiteles

virus mikrob, ki je viden le pod elektronskim mikroskopom in se razmnožuje le v živih celicah

OKRAJŠAVE:

CORS	Center za obveščanje Republike Slovenije
CZ RS	Civilna zaščita Republike Slovenije
CNB NIJZ	Center za nalezljive bolezni NIJZ
MZP(IHR)	Mednarodni zdravstveni pravilnik
NIJZ	Nacionalni inštitut za javno zdravje
OE NIJZ	območna enota Nacionalni inštitut za javno zdravje
PHE	predbolnišnična (hospitalna) enota
RKB zaščita	radiološka, kemična in biološka zaščita
RKS	Rdeči križ Slovenije
RS	Republika Slovenija
SV	Slovenska vojska
ZiR	zaščita in reševanje
ZNB	Zakon o nalezljivih boleznih
ZRP	Zaščita, reševanje in pomoč
UPB	uradno prečiščeno besedilo
UE	upravna enota
URSZR	Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje
UVHVVR	<i>Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin</i>
WHO	Mednarodna zdravstvena organizacija

12. Viri podatkov in vsebin za izdelavo ocene ogroženosti

- državna ocena ogroženosti ob pojavu nalezljivih bolezní pri ljudeh št. 8420-1/2015-38- DGZR z dne 21.07.2016
- NIJZ območna enota Nova Gorica.